

N:o 117.

Af herr **A. Hansson**, om årlig ersättning till förra innehafvaren af Gagnbro gästgifveri i Stora Tuna socken *Mina Pålman*.

Då Riksdagen för att befördra nykterhetssträfvandena genom att minska tillfällena till inköp af rusdrycker den 29 sistlidne maj biföll Kungl. Maj:ts nådiga proposition af den 7 samma månad angående borttagande af viss ersättning jämväl af den ägare till gästgifverier af ålder tillkommande rätten till utskänkning af spirituosa, upptogs bland dessa gästgifveriägare icke f. d. ägarinnan af Gagnbro gästgifveri i Stora Tuna socken af Stora Kopparbergs län, änkefru *Mina Pålman*, hvilken i nykterhetens intresse redan år 1902 med vissa af ortens nykterhetsvänner aftalat om nedläggandet af brännvinsförsäljningsrättigheten mot en ersättning af 300 kronor årligen så länge hon lever. (Se Bil. A.)

På grund af samma helt och hållet enskilda och dessutom villkorliga öfverenskommelse hafva vederbörande länsmyndigheter

dels ej ansett vidare nödigt att, såsom vid föregående tillfällen och på andra ställen ägt rum, genom gästgifveriets bibehållande bevara den henne af ålder tillkommande och såsom okränkbar ansedda brännvinsförsäljningsrättigheten utan med underlåtande af hennes hörande den 24 Bih. till Riksd. Prot. 1908. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 38 Häft. (N:is 117, 118). 1

augusti 1904 förordnat om gästgifveriets indragande från och med den 1 januari 1908, hvarigenom hon — om nämnda öfverenskommelse skulle upphöra att gälla, hvilket kan tänkas ske på grund af t. ex. ofvannämnda personers ändrade åsikter i nykterhetsfrågan, deras insolvens, eller genom att de ej ordentligt fullgöra inbetalningarne, hvilket senare ock i så stor utsträckning ägt rum, att hon med fullt fog kunnat anse sig fri från förbindelsen (se Bil. B) — synbarligen beröfvats utvägen att på laga väg ånyo ansöka om spritförsäljningsrättighetens fortsatta utöfvande,

dels ock vid behandlingen af frågan om ersättningen uttalat tvekan såväl om ersättningsbeloppets storlek som om den tid, för hvilken den borde utgå (se Bil. C). Med hänsyn till hvad sålunda förekommit fann regeringen anledning att icke alls föreslå någon ersättning åt gästgifveriets ägare.

Härigenom har nu inträffat det egendomliga, att enskilda personer få bära en utgift, som regering och Riksdag i andra fall funnit vara nödig för staten, och, hvad värre är, att en person — som på eget initiativ endast för nykterhetens och sålunda landets bästas skull under en följd af år afstått från en riklig inkomst af ett henne lagligen tillkommande privilegium, som nu anses så skadligt, att statsmakterna utan tvekan för dess borttagande på andra ställen beslutat om utbetalande under en lång följd af år framåt af en årlig summa på nära ett och ett halft hundrausental kronor — nu blifvit försatt i en så ogynnsam ställning i jämförelse med dem, som in i det sista ockrat på sina svagare medmänniskors olycka, att hon — mycket sjuklig och med bruten hälsa, utan tillräckliga medel att på ett nödigt sätt vårda densamma — äfven måste emotse sin ålderdom med oro och bekymmer. (Bil. C 2.)

Förhållandet är nämligen, att fru Pålman's affidne man under den långa följd af år, som han innehade gästgifveriet, i nykterhetens intresse på allt sätt inskränkte spritförsäljningen (se Bil. D), så att han — ehuru en mycket sparsam man — ej lyckades förvärfva en någorlunda bärgad ekonomisk ställning. (Vid hans död 1891 var egendomen, som 10 år senare saluvärderades till 8,500 kronor, behäftad med en in-tecknad skuld af 10,000 kronor.)

Vid hans död nödgades änkan öfverlämna gästgifveriets skötande till annan person, mot att hon tillförsäkrades 1,500 kronor årligen mot

skyldighet att däraf bestrida hälften af sin personliga beskattning (se Bil. E).

På grund af affärens uppdrifning blef hennes personliga inkomst af myndigheterna upptaxerad till 12- à 14,000 kronor årligen och hennes del i skattebetalningen och räntorna å in-teckningarne kommo att uppsluka så godt som hela den henne tillförsäkrade inkomsten.

Genom därefter under 5 år erhållen ökad inkomst af gästgifveriet (se Bil. F) lyckades hon göra så mycket besparingar (omkring 14,000 kronor), att hon vid tiden för aftalet af år 1902 kunde anse sin ekonomiska ställning någorlunda betryggad. Därefter ha hennes besparingar till stor del åtgått för bispringande af en sin bröstarfvinge och hennes familj, som råkat på ekonomiskt obestånd, så att hon, som fyllt 75 år, sett sitt kapital på de tre sista åren sammansmälta till hälften och således med en ständigt gnagande oro måste tänka på sin ålderdom och sina 4 oförsörjda barnbarns uppfostran.

Änkefru Pålman har under åren före 1902 af försäljningsrättigheten vid Gagnbro haft en årlig inkomst af ända till 6,000 kronor och om hon då bibehållit densamma under de nu förflutna fem åren med säkerhet kunnat påräkna en lika stor inkomst, kanske större (se Bil. C) och skulle i så fall nu kunnat vara berättigad till en ersättning af minst 5,000 kronor och enligt den nu tillämpade ersättningsprincipen kanske ända till 10,000 kronor, alldenstund försäljningen sista året var uppskattad till 100,000 liter.

På grund häraf, och då det ej kan anses rätt och billigt, att enskilda nykterhetsvänner skola drabbas af utgifter för ett ändamål, som på andra håll bestridas af statsmedel, och att enskild person, som för det allmänna bästa redan gifvit ett stort ekonomiskt offer, skall undandragas skälig ersättning för ett gammalt privilegium, som på öfriga håll inlösts med stora belopp, så får jag föreslå Riksdagen

att besluta en årlig ersättning till änkefru Pålman under hennes återstående lifstid af ett tusen tvåhundra kronor, hvarmed hon förklarar sig åtnöjas, på sätt och under villkor i öfrigt, som i Kungl. Maj:ts förenämnda nådiga proposition finnas angifna beträffande andra ägare till gästgifverier, som afstå från dem tillkommande utskänkingsrättigheter, dock med förbehåll, att änkefru Pålman i sådant fall för fram-

tiden afstår från den henne af enskilda tillförsäkrade
godtgörelsen.

Stockholm den 25 januari 1908.

A. Hansson
i Solberga.

Häruti instämma:

Sam Söderberg.

B. P. Ersson.

Th. af Callerholm.

Bernh. Eriksson.

Joh. Ström.

I motionens syfte instämmer

J. Byström.

(Afskrift.)

Bilaga A.

För den händelse änkefru Wilhelmina Pålman den första nästkommande november nedlägger sina rättigheter att försälja och utskänka spirituösa drycker vid Gagnbro gästgifveri inom Stora Tuna socken och fru Pålman till oss före den 15 nästkommande augusti lämnar förbindelse på att dessa rättigheter efter bemälda 1:sta november aldrig komma att användas, förbinda vi oss att i nykterhetssakens intresse till ofvannämnda fru Pålman så länge hon lever utgifva årligen trehundra (300) kronor att erläggas halfårsvis hvarje 1 november och 1 april i förskott och skola vi, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld, ansvara för att denna summa blir ordentligt betald hvarje år så länge summan skall utgå.

Borlänge den 28 juli 1902.

Erik Dalberg.

P. E. Thunholm.

K. A. Rejmer.

Gustaf Eriksson.

K. S. Haglöf, Alsbäck.

A. Ekvall, Nyckelby.

Carl Åkerström, Nyckelby.

J. A. Hedberg, Bro.

Daniel Öhman.

D. Hammar.

Vittna:

C. J. Hedlund.

A. F. Johansson.

Sedan herrar E. Dalberg, P. E. Thunholm, K. A. Rejmer, Gustaf Eriksson, Daniel Öhman, D. Hammar i Borlänge, K. S. Haglöf, Alsbäck, A. Ekvall, Carl Åkerström, Nyckelby samt J. A. Hedberg i Bro allt af

Stora Tuna socken utfärdat förbindelse att till mig så länge jag lever utgifva årligen trehundra (300) kronor halfårsvis i förskott, så förbinder jag mig att så länge denna summa till mig utbetalas ej återupptaga brännvinsförsäljningsrättigheten vid Gagnbro gästgifveri.

Stockholm den 7 augusti 1902.

Mina Pålman,
född von Schewen.

Bevittnas:

Sture v. Schewen.

S. Engman.

E. Adler.

Likheten med originalet intyga:

G. Pålman.

G. Duhs.

Bilaga B.

Att den änkefru Mina Pålman enligt förbindelsen af den 28 juli 1902 tillförsäkrade ersättningen af trehundra (300) kronor årligen för nedläggandet af spritförsäljningen vid Gagnbro gästgifveri icke blifvit till henne ordentligt utbetald, i det den 1 april förfallna 150 kronor ingen gång erlagts förr än efter den 1 maj och det emellanåt dröjt flera månader efter förfallodagen innan likvid kunnat erhållas, intygas härmed under edlig förpliktelse.

Stockholm den 22 januari 1908.

Axel Pålman.
Veterinär.

Bevittnas:

G. Duhs.

G. Pålman.

M. Jansson.

(Afskrift.)

Bilaga C.

Till Kungl. finansdepartementet.

I enlighet med Kungl. departementets skrifvelse den 14 nästlidne februari har Konungens befallningshafvande infortrat yttranden af ägarne till de inom länet befintliga gästgifverier med rättighet till utskänkning och försäljning af brännvin, huruvida de mot vederlag vore villiga afstå sin berörda rättighet, och får Konungens befallningshafvande härvid öfverlämna i anledning häraf inkomna uppgifter från ägarne till Buskåkera, Ofvanmyra, Finnhyttans och Västerby gästgifverier jämte vederbörande kronofogdars i ärendet afgifna yttranden innefattande af Kungl. departementet infortrade ytterligare uppgifter, samt för egen del anföra, det Konungens befallningshafvande finner de af förenämnda ägare fordrade vederlag för afsägelse af deras ifrågavarande försäljningsrättigheter skäliga, i följd hvaraf Konungens befallningshafvande anser, att för afsägelser af utskänkningen bör bjudas

vid Buskåkera gästgifveri.....	3,675 kronor
» Ofvanmyra »	4,000 »
» Finnhyttans »	800 »
» Västerby »	5,000 »

Inom länet finnes ännu ett gästgifveri, nämligen Gagnbro, hvars ägarinna änkefru M. Pålman äger rätt till utskänkning och försäljning af brännvin, men från henne har något yttrande i ärendet ännu ej inkommit.

På grund af i afskrift närslutna förbindelse har emellertid vid sagda gästgifveri från och med den 1 november 1902 någon försäljning af brännvin icke ägt rum; och torde, med hänsyn till samma förbindelses innehåll, någon sådan ej heller framdeles där komma att utöfvas. Något vederlag från statens sida för upphörandet af rätten till försäljning vid

sagda gästgifveri synes sålunda ej vara erforderligt, men skulle sådan ändock anses böra förekomma, torde den ej kunna sättas högre än det i förbindelsen angifna årliga beloppet 300 kronor.

Falun i landskansliet den 19 mars 1907.

F. Holmqvist.

Oskar Rydin.

Vidimeras, Falun i landskansliet den 16 april 1907.

Ex officio

Oskar Rydin.

Afskrifvet i likhet med afskriften intyga:

G. Pålman.

G. Duhs.

(Afskrift.)

Till Kungl. finansdepartementet.

Åberopande Kungl. departementets skrifvelse den 14 sistlidne februari, får Konungens befallningshafvande härvid öfverlämna *dels* yttrande af ägarinnan till Gagnbro gästgifveri, Mina Pålman, att hon är villig att mot vederlag afsäga sig sin rättighet till utskänkning och försäljning af brännvin, *dels ock* kronofogdens i Falu fögderi i ärendet afgifna yttrande; och får Konungens befallningshafvande, med tillkännagifvande, att Konungens befallningshafvande genom utslag den 24 augusti 1904 förordnat, att ifrågavarande gästgifveri skall från och med ingången af år 1908 indragas, för egen del allenast åberopa, hvad Konungens befallningshafvande i skrifvelse den 19 nästlidne mars i ärendet anført. Falun i Landskansliet den 30 april 1907.

På landshöfdingeämbetets vägnar:

Oskar Rydin.

Lars Fernqvist.

(Afskrift.)

Ägaren af Gagnbro gästgifveri i Kopparbergs län anmodas härmed att besvara nedanstående frågor samt att före den till Kungl. Maj:ts befallningshafvande återsända denna blankett med därå tecknade svar.

Äges gästgifveriet af mer än en person, böra svaren afse samtliga ägarne.

Frågor	Svar
<p>1:o. Är ni villig att för tiden från och med den 1 november 1907 afsäga Eder den rätt till utskänkning af brännvin, som enligt § 7 i förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin den 24 maj 1895 tillkommer edert gästgifveri, mot det att ni för Eder återstående lifstid erhåller ett årligt, från den 1 november 1907 utgående vederlag?</p>	<p>Ja!</p>
<p>Besvaras frågan n:o 1 jakande, böra äfven frågor besvaras: 2:o. När är ni född? (År, månad, dag.)</p>	<p>År 1832, febr. 11.</p>
<p>3:o. Hur stor har eder behållna afkastning af brännvinshandeln varit?</p> <p>Anm. Har rörelsen varit öfverläten åt person, uppgifves den afgift, ni därför uppburit.</p>	<p>{ År 1904 } 300 kr. årligen af nykter- » 1905 } hetsvänner i Tuna för att i » 1906 } nykterhetsintresse ej utöfva rättigheten.</p> <p>{ År 1898—99 och 1900 uppbar jag 6,000, 1901—02 4,000 kr. årligen af den som då skötte affären.</p>
<p>4:o. Huru stort årligt vederlag begäres?</p>	<p>1,200 kr.</p>

Stockholm den 13 april 1907.

Mina Pålman,
gästgifveriägare.

Bevittnas af:
Alfred Andersson,
Stämmingsman.

(Afskrift.)

Sedan herrar E. Dahlberg, P. E. Thunholm, K. A. Rejmer, Gustaf Eriksson, Daniel Öhman, D. Hammar i Borlänge, K. S. Haglöf i Alsbäck, A. Ekvall och Carl Åkerström i Nyckelby samt J. A. Hedberg i Bro allt af Stora Tuna socken utfärdat förbindelse att till mig så länge jag lefver årligen utbetala trehundra (300) kronor halfårsvis i förskott, så förbinder jag mig att så länge denna summa till mig ordentligt utbetalas ej återupptaga brännvinsförsäljningsrättigheten vid Gagnbro gästgifveri.

Stockholm den 7 augusti 1902.

Mina Pålman,
född von Schewen.

Bevittna:

Sture v. Schewen.

S. Engman.

E. Adler.

Vidimeras ex officio

Oskar Rydin.

(Afskrift.)

Till Konungens befallningshafvande i Kopparbergs län.

Genom Konungens befallningshafvandes resolution den 17 innevarande april har jag anmodats att i anledning af den af åtskilliga ägare af gästgifverier hos Kungl. Maj:t gjorda underdåniga framställning om årligt vederlag för upphörandet af vissa dem medgifna brännvinsförsäljnings-

rättigheter afgifva yttrande i fråga om äskadt vederlag till ägaren af Gagnbro gästgifveri änkefru Mina Pålman i Stockholm och får jag i sådant hänseende vördsamt anföra följande:

Änkefru Pålman, har, innan ifrågavarande framställning gjorts, i nykterhetens intresse förbundet sig att mot en årlig ersättning af allenast 300 kronor afstå från utöfvandet af henne tillkommande rättighet att vid Gagnbro gästgifveri utskänka brännvin.

Då detta aftal grundar sig på en enskild öfverenskommelse med några nykterhetsvänner inom orten, synes mig innehafvaren af nämnda utskänkningsrättighet icke i mindre mån än öfriga ägare af gästgifverier vara berättigad till skäligt vederlag för rättighetens afstående; och anser jag det af henne i sådant hänseende fordrade ersättningsbeloppet ingalunda för högt beräknadt.

Som emellertid Konungens befallningshafvande genom laga kraftvunnet utslag den 24 augusti 1904 funnit skäligt förordna, att Gagnbro gästgifveri såsom för resandes befordran icke vidare behöfligt skall från och med ingången af år 1908 indragas, samt vid sådant förhållande den med gästgifverihållningen därstädes förbundna utskänkningsrättigheten jämväl vid samma tid torde komma att upphöra, synes det mig, som om det i detta sammanhang endast kunde blifva fråga om vederlag till ägaren af Gagnbro gästgifveri för november och december månader innevarande år. Falu fögderis kronofogdekontor den 22 april 1907.

G. Lyckholm.

Att här förut stående fyra afskrifter äro lika lydande med de till Kungl. Maj:t i dess finansdepartement inkomna originalhandlingarne, be-tygar Stockholm och nämnda departement den 23 januari 1908.

Ex officio

G. Wilh. Smerling.

Stämpel.

Afskrifvet i likhet med afskrifterna intygar

G. Duhs.

*(Afskrift.)**Bilaga C. 2.*

Att jag, som i många år — enligt uppgift sedan 1899 — vårdat änkefru Mina Pålman för ihärdig sömnlöshet, nervositet samt organiska förändringar i hjärtat och lungkatarrer, nu senast under gårdagen ytterligare undersökt henne samt funnit lida af organiskt hjärtfel samt arterioscleros, hvilken senare sjukdom naturligen med åren tilltagit, samt att jag anser henne vara oförmögen att med arbete sig försörja, samt vara i behof af stillhet och lugn under sin återstående lefnad, intygar på heder och samvete.

Stockholm den ²⁶/₁ 1908.

T. Hvass.
Docent,
Legitimerad läkare.

Rätt afskrifvet betygar:

*Karl Karlquist.**C. Skoglund.**(Afskrift.)**Bilaga D.*

På begäran få vi härmed intyga, att gästgifvaren P. A. Pålman på den tid, han själf bedref spirituosa försäljning vid Gagnbro gästgifveri, på allt sätt sökte inskränka densamma. Så togs utskänkningen på måndagar och lördagar bort redan på 1860-talet och vid slutet af 1870 nedlades utskänkningen helt och hållet. Äfven vid utminuterungen sökte han åstadkomma inskränkning, i det han ofta nekade dem som missbrukade spiri-

tuosa att köpa sådan och alltid sökte inskränka försäljningen till minsta möjliga partier.

Stora Tuna den 16 januari 1908.

C. G. Ekengren i Tälnbäcken

<i>A. Ekvall</i> , Nyckelby	<i>Johan Andersson</i> , Lennheden
<i>G. L. Södergren</i> , Lennheden	<i>A. Eriksson</i> , Lennheden
<i>C. E. Andersson</i> , Lennheden	<i>Erik Eriksson</i> , Solbacka
<i>N. A. Broberg</i> , Lennheden.	

Likheten med originalet intyga:

G. Pålman.

G. Duhs.

(Utdrag.)

Bilaga E.

Jag, Wilhelmina Pålman, antager härmed Adolf Ferd. Hagström från Kungsör under fem (5) år, räknadt från den 1 januari 1893 till samma tid 1898 till föreståndare för min uti Stora Tuna socken och Gagnbro ägande gästgifverigård med därtill hörande skjuts och gästgifverihållningen jämte brännvinsutskänknings och utminuterings, att på eget ansvar lagligen utföra, mot nedanstående öfverenskommelse och villkor nämligen:

5:o) tillika skall Hagström utbetala hälften af all den debitering, som jag fru Wilhelmina Pålman blir debiterad för såväl till kronan som kommunen och prästerskap.

6:o) Ersättningssumman för allt hvad nu aftaladt är bestämmes för år till femtonhundra kronor (kronor 1,500), som af Hagström till mig eller min rättsinnehafvare halfårsvis i förskott betalas, nämligen hvarje

kontrakteradt halfårs, året räknadt från den 1 januari 1893, med kronor sjuhundrafemtio (kronor 750) och så år efter annat.

Lindesberg den 21 augusti 1892.

Mina Pålman,
född von Schewen.

Förestående aftal och villkor godkännes af mig till alla delar.

Lindesberg som ofvan

A. F. Hagström.

Likheten med originalet intyga:

G. Pålman.

G. Duhs.

Utdrag.)

Bilaga F.

Jag, Wilhelmina Pålman, antager härmed herr C. A. Lindgren, Stockholm, för en tid af fem (5) år, räknadt från den 1 januari 1898 till samma tid 1903 till föreståndare för min uti Stora Tuna socken och Gagnbro ägande gästgifverigård, med därtill hörande skjuts och gästgifverihållningen jämte brännvinsutskänknings och utminuterings att på eget ansvar lagligen utöfva mot nedanstående öfverenskommelse och villkor, nämligen:

7:o) Ersättningssumman för allt, hvad nu aftaladt är, bestämmes för år till sextusen (6,000) kronor, som af Lindgren till mig eller min rättsinnehafvare halfårsvis i förskott betalas, nämligen hvarje kontrakteradt halfår, året räknadt från den 1 januari 1898, med tretusen (3,000) kronor och så år efter annat och blir således hela den kontrakterade summan trettiotusen (30,000) kronor.

9:o) För händelse kommunen under kontrakterade femårsperioden skulle

höja beskattningen öfver det nu bestämda litertalet sextiotusen (60,000), äger Lindgren att de sista tvenne åren åtnjuta tvåtusen (2,000) kronors afdrag årligen, för så vida beskattningen blifvit höjd inom de tre första åren. Höjes beskattningen senare, åtnjuter Lindgren sådant afdrag endast för den tid som sådan högre skatt erlägges.

Lindesberg den 15 oktober 1897.

Mina Pålman.

Ofvanstående aftal och villkor godkännes af mig till alla delar.

C. A. Lindgren.

Likheten med originalet intyga:

G. Pålman.

G. Duhs.

(Afskrift.)

Bilaga G.

På begäran får jag härmed intyga, att jag, då änkefru Mina Pålman den 1 november 1902 upphörde med spritförsäljningen vid Gagnbro gästgifveri, var villig att för de närmaste fem (5) åren arrendera densamma och betala ett årligt arrende af femtusen (5,000) kronor.

Kungsör den 21 januari 1908.

A. F. Hagström.

Bevittnas:

Gustaf Pettersson.

Gust. Nyberg.

Likheten med originalet intyga:

G. Pålman.

G. Duhs.